

УДК 341+316.32+316.774

ЗАБАРА І.М., кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри міжнародного права НН Інституту міжнародних відносин Київського національного університету імені Тараса Шевченка.
ORCID: 0000-0002-6643-0025.

ДАНИЛЬЧЕНКО О.С., аспірантка кафедри міжнародного права НН Інституту міжнародних відносин Київського національного університету імені Тараса Шевченка.
ORCID: 0000-0001-6203-5864.

ПОЛІТИКО-ПРАВОВІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ ЦИФРОВОЇ ЕКОНОМІКИ ТА ЕЛЕКТРОННОЇ ТОРГІВЛІ КНР

***Анотація.** У статті розглядаються політико-правові аспекти становлення і розвитку електронної торгівлі і цифрової економіки у КНР. Надано особливості, періодизацію і чинники, що характеризують їх розвиток з позицій науковців і практиків КНР. Здійснено висновки про те, що зміни, які викликані різноспрямованими процесами (світовою пандемією Covid-19 і, як наслідок, негативними глобальними змінами в економіці) прискорили цифровізацію багатьох галузей, у першу чергу в економіці і торгівлі; тенденція, що намітилась в розвитку сфери цифрової економіки в КНР цілком відповідає світовій тенденції розвитку за напрямком “електронна торгівля - цифрова економіка - цифровізована економіка”. Маючи другі за обсягами показники розвитку цифрової економіки, КНР забезпечує цей процес державними програмними і законодавчими актами; високі темпи розвитку цифрової економіки підтримуються поетапною і поступовою державною підтримкою та національними чинниками, які сприяють розвитку цифрової економіки; перспективний розвиток цифрової економіки забезпечуватиметься лідерством держави в реалізації запропонованих глобальних ініціатив.*

***Ключові слова:** цифрова економіка, електронна торгівля, “Цифровий Китай”, “Зроблено у Китаї - 2025”, “Придумано і зроблено у Китаї”, “Цифровий шовковий шлях”.*

***Summary.** The article covers the political and legal aspects of establishing and developing e-commerce and the digital economy in the PRC. The authors consider the features, periodization, and factors characterizing their development from the perspective of scientists and practitioners of the People's Republic of China. The authors conclude that changes caused by multidirectional processes (the global pandemic of Covid-19 and, as a result, negative global changes in the economy) accelerated the digitalization of many industries, primarily in the economy and trade; the trend emerging in the development of the digital economy in the PRC fully corresponds to the global development trend in the direction of “electronic commerce - digital economy - digitalized economy”; having the second largest indicators of the development of the digital economy, the PRC ensures this process with state program and legislative acts; high rates of development of the digital economy are supported by state support and national factors that contribute to the development of the digital economy; the promising growth of the digital economy will be ensured by the leadership of the state in the implementation of the proposed global initiatives.*

***Keywords:** digital economy, e-commerce, “digital China”, “Made in China - 2025”, “Invented in China”, “Digital Silk Road”*

Постановка проблеми. В сучасних умовах для досягнення цілей сталого розвитку цифрова економіка і електронна торгівля набувають все більшого значення, надаючи широкі можливості, розкриваючи майбутні перспективи й одночасно в исуваючи нові

задачі. Інформаційно-комунікаційні технології (далі – ІКТ) значним чином сприяють виробництву, обміну і споживанню товарів, робіт і послуг.

Разом з тим останнім часом можна спостерігати два різноспрямовані процеси. З початку 2020 року світова пандемія Covid-19 почала впливати на глобальний економічний розвиток, скоротила на чотири відсотки світову економіку за рік, зменшила світову торгівлю, економічну активність в більшості галузей і країн. Водночас пандемія призвела до прискорення розвитку цифрових технологій. Цифрові можливості виступили інструментом, що дозволив продовжувати економічну і соціальну активність. Це привнесло зміни у розвиток електронної торгівлі, дозволивши широко використовувати ІКТ в її технологіях і механізмах, а також стимулювало зростання онлайн-закупівель товарів та послуг на внутрішніх і зовнішніх ринках.

Серед держав показовим є досвід КНР, для якої важливими постали питання поєднання процесів цифровізації і технологічного розвитку з процесами, що відбуваються у світовій торгівлі, оскільки цей чинник виступає принциповим для експортно-орієнтованої економіки держави. Цей досвід, на нашу думку, може бути використаний в процесі відбудови інфраструктури в Україні і розвитку економіки.

Результати аналізу наукових публікацій. Різноманіття публікацій з питань цифрової економіки і електронної торгівлі охоплює і висвітлює доволі широке коло питань: від авторських наукових визначень дослідників та визначень, запропонованих міжнародними організаціями, до сучасних футуристичних бачень їх розвитку.

Розглядаючи зазначені питання, ми зосередимось на власне китайському підході до розуміння цих процесів, використовуючи тематичну літературу і нормативні акти, які висвітлюють підхід КНР до цієї тематики.

Зауважимо, що за тематикою численні наукові дослідження китайських авторів відображають увесь спектр актуальних питань, серед яких можна виокремити наступні:

- визначення і виміри цифрової економіки (Тан Цзеїн);
- історичний огляд становлення і розвитку цифрової економіки КНР та ключові напрямки її подальшого розвитку (Ян Ювей);
- класифікація галузевої структури цифрової економіки КНР (Гуань Хуейцзюань, Сюй Сяйчунь, Чжан Мейхуей, Юй Ся);
- питання формування основ “цифрового Шовкового шляху” (Лю Іжу);
- сучасні проблеми, пропозиції і перспективи розвитку цифрової економіки КНР (Юй Сяньжун).

Цікавими виступають і такі напрямки, як:

- поточний стан розвитку законодавчої бази КНР у сфері цифрової економіки та електронної торгівлі (Лі Імін);
- правовий нагляд за китайською цифровою економікою (Хе Бо).

Зрозуміло, що тематика зазначених авторів надає тільки загальну картину. Крім того, варто додати, що політику у сфері цифрової економіки та електронної комерції чітко окреслюють норми “м’якого права” – доктринальні документи центральних органів влади які, за прийнятою в КНР практикою, прийнято публікувати у тематичних Білих книгах (白皮书). На основі цих доктринальних програмних документів формуються законодавчі акти.

Метою статті є визначення стану розвитку законодавчого регулювання сфери цифрової економіки та електронної торгівлі у КНР.

Виклад основного матеріалу. Головна, спланована у КНР мета економіки – збільшення частки цифрової економіки у 50 % у структурі ВВП до 2030 р. – досягатиметься в умовах як пандемії, так і періоду відновлення, тобто в змінених умовах

розвитку світової торгівлі, подальшого прогресу цифрової економіки, електронної торгівлі та кібербезпеки. Варто звернути увагу на те, що пов'язані з цим напрямком задачі стали актуальними для державного керівництва та наукової спільноти КНР ще з початку 2000-х рр., коли почала формуватися доктринальна основа, а з часом і нормативно-правова база в області цифровізації та ІКТ.

У практиці КНР, як і загалом в історії Китаю, важливим є глибоке та комплексне розуміння процесів, явищ, подій. Не стали виключенням і питання, пов'язані із розумінням і процесами цифрової економіки і електронної торгівлі. У зв'язку з цим насамперед необхідно звернути увагу на кілька особливостей, які характеризують підходи в КНР до визначення категорій цифрової економіки та електронної торгівлі.

У якості базового виступає *визначення цифрової економіки* запропоноване Китайською академією інформаційних і комунікаційних технологій (中国信息通信研究院, САІСТ). У Білій книзі САІСТ (中国数字经济发展白皮书) 2017 року, присвяченій тематиці цифрової економіки, визначено, що цифрова економіка (数字经济) “є більш високим економічним ступенем після аграрної економіки і індустріальної економіки” [1]. Вважається, що “цифрова економіка заснована на цифрових знаннях та інформації як ключових факторах виробництва, на інноваціях в сфері цифрових технологій як основній рушійній силі, на сучасній інформаційній мережі як важливому носії. Завдяки глибокій інтеграції цифрових технологій та реальної економіки ми будемо постійно покращувати цифровізацію та рівень смартизації традиційних галузей промисловості, а також прискорювати реконструкцію нової форми економічного розвитку та державного управління. Концепція цифрової економіки містить безліч конотацій і потребує глибокого розуміння у багатьох аспектах” [1]. Зауважимо, що на сьогодні, коли існує кілька десятків визначень “цифрової економіки”, це визначення є дещо ширшим, ніж його надають окремі західні дослідники або міжнародні організації (ЮНКТАД, ОЕСР).

Особливу увагу варто звернути на позицію САІСТ щодо складових цифрової економіки, які виокремлюють китайські фахівці. Так, на їхню думку до цифрової економіки входять:

- цифровізація промисловості;
- інтеграція виробництва і цифрових технологій;
- цифрова індустріалізація, до складу якої входять інформаційні галузі [1].

У цьому контексті зазначимо, що у 2022 році вийшла нова “Біла книга про розвиток цифрової економіки у Китаї” (“中国数字经济发展报告”), презентована на Конференції з інновацій та розвитку цифрової економіки Китаю 2022 у провінції Гуандун. До речі, восьмий рік поспіль САІСТ оприлюднює білі книги про розвиток цифрової економіки країни. Біла книга 2022 року, заснована на продовженні попереднього кількісного аналізу останньої ситуації розвитку цифрової економіки Китаю, вперше *систематично* аналізує систему *стратегічної політики* для розвитку цифрової економіки Китаю. На конференції віце-президент САІСТ Ван Чжицінь підкреслив: “Цифрова економіка перетворилася з невід’ємної частини економіки на провідну силу економічного розвитку Китаю. Розвиток цифрової індустріалізації проходить перехідну стадію від кількісного розширення до якісного вдосконалення” [3].

У свою чергу, “Група двадцяти” у “Програмі розвитку та співробітництва у сфері цифрової економіки (G20)” обґрунтовує свою позицію щодо того, що цифрова економіка включає ще більш широкий спектр економічної діяльності, і відносить до неї:

- цифрову інформацію і знання;
- інформаційні мережі;

- використання ІКТ у якості чинника росту виробництва [2].

В той же час привертає увагу і запропонована науковцями КНР класифікація цифрової економіки. Як приклад, можна навести авторську класифікацію цифрової економіки, запропоновану Чжан Вей та Чжу Цзінцзін у “Дослідженні статистичної класифікації індустрії цифрової економіки Китаю” 2017 року (中国数字经济产业统计分类问题研究):

- виробництво цифрового обладнання;
- передача цифрової інформації;
- послуги цифрових технологій;
- цифровий контент і медіа;
- використання Інтернету та супутніх послуг [4].

Такий інтерес до визначення цифрової економіки з боку і державних органів, і науковців КНР має практичний і прагматичний інтерес – подібні класифікації повинні спростити складання статистичних матеріалів.

Разом з тим, варто наголосити, що інтерес до цієї тематики постійно підтримується, оскільки, як слушно зауважує Тан Цзеїн: “цифрову економіку складно виміряти, оскільки цифрова економіка – це економічне явище, яке постійно розвивається і постійно розширюється” [5].

У зв’язку із зазначеним доречним, на нашу думку, буде окреслення хронологічних меж розвитку цифрової економіки та електронної торгівлі у КНР. Варто виокремити три періоди.

Перший період – з жовтня 1990, коли офіційно було зареєстровано домен КНР (.cn). Цей період доповнюється ще двома подіями – 17 травня 1991 року, коли Інтернет стає загальнодоступним на території КНР та 20 квітня 1994 року, коли мережа КНР була з’єднана з глобальною мережею – цей день вважається Днем народження Інтернету у КНР.

Вважається, що саме в цей період відбувається зародження цифрової економіки, оскільки саме тоді, з 1995 року, з’явилися Інтернет-фірми, Інтернет-реклама і Інтернет-розсилки. У 1998-1999 роках було засновано майбутні гіганти – компанії Tencent (腾讯) та Alibaba Group (阿里巴巴集团), з 2000 – компанія Baidu (百度). Майбутні технологічні гіганти за рахунок власного розвитку та інвестицій в ІТ-сферу заклали основу цифрового сектору економіки КНР. Станом на 1999 рік вже налічувалось більше 8 тисяч сайтів, що спеціалізувались на торгівлі (моделі побудови бізнесу були такі: B2B “business to business”, B2C “business to consumer”).

Другий період, початок якого припадає на 2003 рік, характеризується стрімким та динамічним зростанням цифрової економіки і електронної торгівлі, а відповідно зростанням кількості користувачів і появою нових форм бізнесу.

Третій період розпочинається з 2013 року і триває до сьогодні [6], характеризується тим, що коефіцієнт вкладу цифрової економіки в економічне зростання перевищує 50 % [7].

Фахівці вказують на складність визначення обсягів світової цифрової економіки, проте КНР безспірно займає друге місце за її масштабами (після США) [7]. Варто додати, що за різними експертними підходами, оцінки різняться: так, за визначенням ОЕСР цифрова економіка займає 6 % економіки КНР, в той час як за оцінками Китайської академії інформаційно-комунікаційних технологій, доля цифрової економіки складає 36 % від ВВП КНР [7].

Зрозуміло, такі масштабні процеси розвитку цифрової економіки та електронної торгівлі привертають увагу і потребують як недержавного, так і державного регулювання – і КНР запропонувала власні програмні і законодавчі підходи.

Цікавим фактом є те, що в КНР процеси розвитку електронної комерції та її регулювання відбувались одночасно. Так, 25 травня 2001 року було засновано Товариство Інтернету Китаю (中国互联网协会), метою якого було визначено сприяння “процвітанню Інтернет-галузі Китаю”, а також просування “створення Інтернет-держави”. Задачі, які покладались на Товариство, полягали у формуванні і впровадженні норм і правил самодисципліни в Інтернет-індустрії, регулювання поведінки, посередництва у спорах між учасниками та координація їх відносин [8]. Можна зазначити, що фактично в цей період правовідносини регулювались нормами “м’якого права” (软法律).

У подальшому, починаючи з 2003 року лідерство та відповідальність за розвиток перспективного сектору “електронної комерції” було покладено на Міністерство комерції КНР (中华人民共和国商务部) [9]. Протягом другого періоду розвитку цифрової економіки та електронної торгівлі було досягнуто значного економічного зростання та підвищення рівня зайнятості населення. Це у свою чергу викликало необхідність розробки державного механізму контролю для нового виду торгівлі. І цікаво, що уряд КНР не тільки підтримав перспективний напрям, але й сформував лозунг подальшого розвитку, суть якого полягала в тому, що Інтернет є інструментом для роботи, а не засобом для проведення часу та розваг. З метою забезпечення безпеки був розроблений проєкт “Золотого щита” (金盾工程), інша назва – “Великий китайський фаєрвол”, 2003 р., і сформовано спеціальне поліцейське відомство з контролю за Інтернетом (2006 р.).

Значну роль відіграла держава у розробці перспективних програм розвитку і формуванні законодавства. В основу законопроектних робіт були покладені розроблені Урядом КНР Національна середньострокова програма розвитку науки і технологій у 2006-2020 рр., Державна стратегія з розвитку інформатизації у 2006-2020 рр. (2005 р.), програма “Цифрова економіка – 2020: план дії для китайських підприємств”.

План “Цифровий Китай” (数字中国) на період 2016-2020 рр. охоплює дві програми: “Розроблено у Китаї-2025” (中国制造-2025), що ставить задачею підвищення продуктивності виробництва з використанням цифрових технологій і природоохоронних стандартів та “Інтернет плюс” (互联网+), задачею якого є трансформація промисловості з використанням цифрових технологій до 2025 р.

Зауважимо, що для сприяння широкому застосуванню ІКТ і впровадженню цифрових технологій ЦК КПК і Державна Рада КНР було прийнято “План національної стратегії інноваційного розвитку” (国家创新驱动发展战略纲要, 2016 р.) [10], Державною Радою – “Національний план науково-технічних інновацій – 13 п’ятирічка” (十三五) “国家科技创新规划, 2016 р.) [11], Міністерством закордонних справ КНР – “Стратегія міжнародного співробітництва у кіберпросторі”, (网络空间国际合作战略, 2016 р.) [12], Управлінням Центральної комісії з питань кіберпростору – “Ініціатива міжнародного співробітництва в області цифрової економіки “Один пояс, один шлях” (一带一路) “数字经济国际合作倡议, 2018 р.) [13] та ін.

Для нових економічних і соціальних умов у КНР почалось формування правових засад, спрямованих на забезпечення розвитку цифрової економіки. Для цього були прийняті закони КНР: “Про електронний підпис” (中华人民共和国电子签名法, 2005 р.)

[14], “Про договори” (中华人民共和国合同法, 2005 р.) [15], “Про патенти” (中华人民共和国专利法, 2008 р.) [16], “Про відповідальність за порушення прав” (中华人民共和国侵权责任法, 2009 р.) [17], “Регламент електров’язку КНР” (中华人民共和国电信条例, 2016 р.) [18], “Про запобігання незаконній конкуренції” (中华人民共和国反不正当竞争法, 2019 р.) [19], “Про електронну комерцію” (“中华人民共和国电子商务法”, 2020 р.) [20], “Про авторське право” (中华人民共和国著作权法, 2020 р.) [21], “Про захист неповнолітніх” (中华人民共和国未成年人保护法, 2020 р.) [22]. Були внесені доповнення у Цивільний кодекс КНР (中华人民共和国民法典, 2020 р.) [23]. Було прийнято Закон КНР “Про кібербезпеку” (中华人民共和国网络安全法, 2016 р.) [24]. Усі зазначені акти тією чи іншою мірою охопили питання, необхідні для правового регулювання відносин в сфері цифрової економіки та електронної торгівлі. На додаток до цього, останніми роками були прийняті закони “Про безпеку даних” (中华人民共和国数据安全法, 2021 р.) [25], “Про захист особистої інформації” (中华人民共和国个人信息保护法, 2021 р.) [26], Положення “Про екосистему онлайн-інформаційного контенту” (网络信息内容生态治理规定) [27], а також дуже важливий концептуальний документ – “Біла книга про Інтернет-право”, (互联网法律白皮书, 2021 р.) [28]. На нашу думку, усі зазначені акти представляють собою окремий предмет дослідження.

Реалізація політики цифровізації здійснюється Державною Радою КНР під керівництвом КПК. Це питання входить до компетенції Міністерства науки і технологій, Міністерства промисловості та інформаційних технологій, Міністерства освіти, Комісії з розвитку і реформ, Центральної провідної групи з кібербезпеки та інформатизації, а також інститутів Китайської академії наук та Китайської академії інформаційних і комунікаційних технологій.

На реалізацію політики у сфері цифрової економіки та електронної торгівлі впливає низка чинників, які й формують особливий підхід до цієї проблематики в КНР, зокрема:

у зовнішньополітичній сфері: забезпечення лідерства держави; реалізація глобальних ініціатив (“Один пояс, один шлях”(一帶一路), “спільнота єдиної долі людства” (人类命运共同体); орієнтація держави на співробітництво у сферах інновацій, нових технологій, реалізації ініціативи “Цифровий шовковий шлях” (数字丝绸之路);

у політичній сфері: орієнтація розвитку держави на позиції “інноваційної економіки” з пріоритетом на розвиток інноваційної промисловості; державна підтримка цифрової економіки в низці сфер; орієнтація на використання цифрових технологій при практичному розв’язанні соціальних проблем (демографічні процеси, урбанізація, забруднення навколишнього середовища, модернізація сільського господарства, розвиток охорони здоров’я);

у економічній сфері: орієнтація уряду на забезпечення переходу від виробництва до інновацій (від “Зроблено у Китаї” до “Придумано і зроблено у Китаї”); утворення системи ВАТ (Baidu, Alibaba, Tencent – трьох національних технологічних компаній, що забезпечують електронний доступ до товарів і послуг на національному і міжнародному ринках); тривале економічне зростання; збільшення розмірів внутрішнього ринку; забезпечення ІКТ; підвищений інтерес населення та бізнесу до небанківських фінансових послуг; поява нових робочих місць;

у соціальній сфері: орієнтація на використання чисельності населення як на ресурс розвитку; інтерес суспільства у сприйнятті нових цифрових технологій; наявність динамічного соціального та економічного середовища, відкритого до нових технологій,

продуктів і послуг; здатність до швидкого адаптування нових технологій для місцевих потреб; необхідність вирішувати нагальні проблеми, пов'язані з урбанізацією (транспорт, енергетика, відходи);

у сфері безпеки: орієнтація на забезпечення кібербезпеки; орієнтація на жорстке регулювання Інтернет-сфери; наявність власних месенджерів, розроблених компанією Tencent (腾讯: 微信) WeChat і QQ, а також соціальної мережі Weibo (微博) з чисельністю користувачів більш ніж 500 млн., які охоплюють майже усе населення, що дозволяє мати інформацію про користувачів;

в освітній і науковій сферах: орієнтація держави на значні витрати на освіту і наукові дослідження; державна підтримка університетів і дослідницьких установ; зростання кількості студентства і молодих дослідників в областях природничих і технічних наук; зростання наукомісткої продукції.

Водночас можна відзначити і чинники, що певним чином впливають і стримують розвиток політики у сфері цифрової економіки, а саме: правова база, що, як і в переважній більшості держав, ще формується; певна залежність в низці галузей від трансферу технологій; недостатній рівень кооперації між наукою і виробництвом; відносна нестача висококваліфікованих кадрів.

На сьогодні, позиція КНР полягає у активізації співробітництва у сфері цифрової економіки, електронної торгівлі, штучного інтелекту, розумного міста, про що неодноразово наголошував Голова КНР Сі Цзіньпін у своїх виступах.

Висновки.

Розглянувши політико-правові аспекти формування цифрової економіки та електронної торгівлі КНР, а саме аспекти, що віддзеркалюють їх становлення і розвиток, історичні особливості та чинники, які впливають на їх розвиток, варто відзначити наступне:

- зміни, що викликані різноспрямованими процесами (світовою пандемією Covid-19 і, як наслідок, негативними глобальними змінами в економіці) прискорили цифровізацію багатьох галузей, у першу чергу в економіці і торгівлі;
- тенденція, що намітилась в розвитку сфери цифрової економіки в КНР цілком відповідає світовій тенденції розвитку за напрямком “електронна торгівля – цифрова економіка – цифровізована економіка”;
- маючи другі за обсягами показники розвитку цифрової економіки, КНР забезпечує цей процес державними програмними і законодавчими актами;
- високі темпи розвитку цифрової економіки підтримуються поетапною і поступовою державною підтримкою (програми “Зроблено в Китаї – 2025”, “Інтернет+”) та національними чинниками (демографічним, політичним, економічним, соціальним, освітнім і науковим), які сприяють розвитку цифрової економіки;
- перспективний розвиток цифрової економіки забезпечуватиметься лідерством держави в реалізації запропонованих глобальних ініціатив: “Один пояс, один шлях” (一帶一路), “Спільнота єдиної долі людства” (人类命运共同体); орієнтація держави на співробітництво у сферах інновацій, нових технологій, реалізації ініціативи “Цифровий шовковий шлях” (数字丝绸之路).
- стримуючими чинниками можуть виступати орієнтація на власний, китайський контент, що значною частиною ще розрахований на внутрішнього споживача.

Використана література

1. 中国数字经济发展白皮书（2017年）。URL: http://www.cac.gov.cn/files/pdf/baipishu/shuzi_jingjifazhan
2. G20. Digital Economy Development and Cooperation Initiative 2016. URL: <https://www.mofa.go.jp/files/000185874.pdf>
3. 中国信通院发布“中国数字经济发展报告（2022年）”。URL: <https://www.163.com/dy/article/HBTBCRNC051187VR.html>
4. 中国数字经济产业统计分类问题研究。URL: <https://wenku.baidu.com/view/8e3c057b8562caaed3383c4bb4cf7ec4bfeb6e3.html>
5. 数字化变革下的中国数字经济。URL: <https://wenku.baidu.com/view/a63a7f6eab956bec0975f46527d3240c8447a1a1.html>
6. 中国数字经济发展回顾与展望。URL: <http://theory.people.com.cn/n1/2018/0816/c40531-30232681.html>
7. 赛迪智库:2020年中国数字经济发展形势展望。URL: <https://www.waitang.com/report/25247.html>
8. 中国互联网协会。URL: <https://www.isc.org.cn>
9. 商务部主要职责。URL: [http://www.mofcom.gov.cn/mofcom/zhize.shtml#:~:text=\(%E4%B8%80\)%E6%8B%9F%E8%AE%A2%E5%9B%BD%E5%86%85%E5%A4%96%E8%B4%B8%E6%98%93,%E4%BD%93%E5%88%B6%E6%94%B9%E9%9D%A9%E5%B9%B6%E6%8F%90%E5%87%BA%E5%BB%BA%E8%AE%AE%E3%80%82](http://www.mofcom.gov.cn/mofcom/zhize.shtml#:~:text=(%E4%B8%80)%E6%8B%9F%E8%AE%A2%E5%9B%BD%E5%86%85%E5%A4%96%E8%B4%B8%E6%98%93,%E4%BD%93%E5%88%B6%E6%94%B9%E9%9D%A9%E5%B9%B6%E6%8F%90%E5%87%BA%E5%BB%BA%E8%AE%AE%E3%80%82)
10. 国家创新驱动发展战略纲要。URL: http://www.gov.cn/zhengce/2016-05/19/content_5074812.htm
11. 国务院关于印发“十三五”国家科技创新规划的通知。URL: http://www.gov.cn/zhengce/content/2016-08/08/content_5098072.htm
12. 网络空间国际合作战略。URL: https://www.fmprc.gov.cn/web/wjb_673085/zzjg_673183/jks_674633/zclc_674645/qt_674659/t1442389.shtml
13. 《“一带一路”数字经济国际合作倡议》发布。URL: http://www.cac.gov.cn/2018-05/11/c_1122775756.htm
14. 中华人民共和国电子签名法。URL: http://www.gov.cn/flfg/2005-06/27/content_9785.htm
15. 中华人民共和国合同法。URL: http://www.gov.cn/banshi/2005-07/11/content_13695.htm
16. 中华人民共和国专利法。URL: http://www.gov.cn/flfg/2008-12/28/content_1189755.htm
17. 中华人民共和国侵权责任法。URL: http://www.gov.cn/flfg/2009-12/26/content_1497435.htm
18. 中华人民共和国电信条例。URL: http://www.gov.cn/gongbao/content/2016/content_5139478.htm
19. 中华人民共和国反不正当竞争法。URL: https://gkml.samr.gov.cn/nsjg/fgs/201906/t20190625_302771.html
20. 中华人民共和国电子商务法。URL: <https://baike.baidu.com/item/%E4%B8%AD%E5%8D%8E%E4%BA%BA%E6%B0%91%E5%85%B1%E5%92%8C%E5%9B%BD%E7%94%B5%E5%AD%90%E5%95%86%E5%8A%A1%E6%B3%95/16467544?fr=aladdin>
21. 中华人民共和国著作权法。URL: <http://www.npc.gov.cn/npc/c30834/202011/848e73f58d4e4c5b82f69d25d46048c6.shtml>
22. 中华人民共和国未成年人保护法。URL: http://www.gov.cn/xinwen/2020-10/18/content_5552113.htm
23. 中华人民共和国民法典。URL: <http://www.npc.gov.cn/npc/c30834/202006/75ba6483b8344591abd07917e1d25cc8.shtml>
24. 中华人民共和国网络安全法。URL: http://www.cac.gov.cn/2016-11/07/c_1119867116.htm
25. 中华人民共和国数据安全法。URL: <http://www.cwl.gov.cn/c/2022/04/24/501255.shtml>
26. 中华人民共和国个人信息保护法。URL: <https://baijiahao.baidu.com/s?id=1708720644396911484&wfr=spider&for=pc>

27. 网络信息内容生态治理规定. URL: http://www.cac.gov.cn/2019-12/20/c_1578375159509309.htm

28. 2021互联网法律白皮书. URL: <http://www.100ec.cn/home/detail--6605630.html>

~~~~~ * * * ~~~~~
